

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 10.

TH. M. FRIES.

Oktober.

1858.

INNEHÅLL: ORIG.-AFHANDL.: O. ROB. FRIES: Om trakten mellan Torneå- och Calix-elfvars nedre lopp i växtgeografiskt hänseende. — LITTER.-ÖFVERS.: J. E. ZETTERSTEDT: Plantes Vasculaires des Pyrénées Principales. — PERSON.-NOTIS.: M. N. BLYTT. Sökande till lärareplats i Naturalhist. i Hudiksvall. — STRÖDDA UNDERR.: *Trapa natans*. — Bilaga.

Original-Afhandling.

Om trakten mellan Torneå- och Calix-elfvars nedre lopp i växtgeografiskt hänseende

af O. ROB. FRIES.

Under det att Sveriges fjälltrakter årligen besökas af resande botanister, hvilka derifrån hemföra rika skördar, till följe hvaraf dessa nejder ingalunda kunna räknas bland de minst undersökta i vårt land, hafva det nordliga Sveriges kusttrakter, egentligen Vester- och Norr-botten, hvilka ej hafva samma lockelser att erbjuda, helt och hållet blifvit lemnade utan undersökning. Så är åtminstone förhållandet med den trakt, jag nu går att omnämna, ty med undantag af den om det nordliga Sveriges flora i allmänhet så högt förtjente Prosten L. L. Læstadius, hvilken om denna trakt lemnat några, ehuru få, uppgifter, hafva, såvidt förf. har sig bekant, blott två eller tre botanister så att säga i förbifarten här antecknat en eller annan växt. — Visserligen var att förmoda, det landet, såsom saknande all fjällnatur, skulle till följe af sitt nordliga läge hafva föga af något större värde att erbjuda, om ock en och annan utmärktare art der skulle kunna anträffas — men äfven kännedomen af hvilka sydliga växter förmå framtränga ända hit upp, kunde

naturligtvis ej vara utan nytta och intresse. — Det var af detta skäl jag begagnade mig af Grossh. och Ridd. *J. Bergman O:sons* i Stockholm godhetsfulla inbjudning att på hans egendom Björkfors (belägen vid sammanflödet af Sangis- och Korpik-elfvar, omkring 2 mil från Calix-, 4 från Torneå-elf) tillbringa sommaren och derifrån anställa utflygter i trakten mellan dessa elfvar. Under mitt vistande härstädes underlättades mina undersökningar betydligt genom den utmärkta hjertlighet och välvilja, jag af sonen, Grossh. *J. A. Bergman* och dess älskvärda familj fick åtnjuta, utom det att derigenom sommaren för mig blef i högsta grad behaglig och angenäm.

Vi vilja nu med några ord antyda grunddragen i traktens vegetation och naturliga beskaffenhet, för att sedan öfvergå till uppräknandet af de Cotyledoneæ och Filices, hvilka härstädes blifvit anmärkta.

Hela denna trakt kan med skäl sägas ega en äkta norrländsk natur. Vidsträckta och ödsliga barrskogar, uppfyllda af talrika kärr och myror samt här och der afbrutna af skogssjöar (här benämnda "träsk"), åsar och lägre höjder, genomskurna af större och mindre vattendrag — dermed är teckningen färdig. Landet, som vid kusten nästan är ett lågland, höjer sig småningom och blir mer kuperadt, ju längre man aflägsnar sig från kusten, utan att likväl bergen vid Öfver-Calix, beläget 7 mil uppför Calix-elf, hunnit någon betydligare höjd. Längre upp mot norr sträckte sig ej min färd, och här kan landet föga mer än vid kusten sägas hafva antagit fjällnatur, äfven om några få med elfven nedkomna växter, såsom *Astragalus alpinus*, *Eriophorum capitatum* o. s. v. antyda, att man kommit fjällen närmare. — Såsom förut nämndes, betäckes landet nästan alldeles af dystra barrskogar, här och der uppblandade med löfträd: björk (isynnerhet kring Björkfors, såsom namnet antyder, ymnig), asp och rönn. Marken täckes här hufvudsakligen af en mängd *Ericineæ*, *Linnæa*, *Melampyra*, *Trientalis*, *Rubus idæus*, *Empetrum*, *Equisetum silvaticum*, *Majanthemum*, åtskilliga *Gramineæ* och *Filices*, i synnerhet *Lycopodia*. Något rikare äro de talrika kärren, der bland träden tillkomma *Alnus incana*, *Salix pentandra* och *capræa* samt någon gång häggen. Här förekomma ymnigt *Galium trifidum*, *Me-*

nyanthes, *Ranunculus lapponicus*, *Viola suecica*, *Drosera*, *Epilobium palustre*, *Rubus Chamæmorus*, *Comarum*, *Andromeda polifolia*, *Salix cinerea*, *aurita*, *depressa*, *myrtilloides*, *Ledum*, *Betula nana*, *Juncus stygius*, *Calla*, *Scirpus cæspitosus*, *Eriophora*, en stor mängd *Carices*, *Splachnum luteum* m. fl. Men dessa kärr äro dock högst enformiga och hvarandra fullkomligt lika (ett undantag härifrån gör den ej långt från Björkfors belägna "Nilsmyran", der åtskilliga sällsyntare växter anträffades, såsom *Drosera obovata*, *Rubus castoreus*, *Salix versifolia*, *Orchis incarnata*, *Malaxis paludosa* m. fl.). — Det är egentligen vid de flerstädes utomordentligt sköna elfvarne, som vegetationen antager en mera omväxlande och yppig gestalt. Här frodas i brokig blandning åtskilliga högväxta *Hieracia*, *Valeriana sambucifolia*, *Galium palustre*, *Veronica longifolia*, *Cornus suecica*, *Thalictra*, *Caltha*, *Trollius*, *Geranium silvaticum*, *Chamænerion*, *Rosa cinnamomea*, *Salices*, i synnerhet den vackra *phylicæfolia*, *Alnus incana* och *barbata*, flere gröfre *Carices*, *Calamagrostis lapponica*, *phragmitoides* och den ofta manshöga *elata*, *Milium*, *Digraphis* m. fl., hvartill komma de i sjelfva floden växande *Batrachium peletatum*, *Nymphæa*, *Nuphar luteum*, *Myriophyllum alterniflorum*, *Sagittaria*, *Potamogetones*, *Sparganium affine* och *simplex*, *Scirpus lacustris* m. fl. Åtskilliga af de sistnämnda förefinnas äfven i sjöarne, der dessutom tillkomma *Phragmites communis* och *Isoetes* samt mera sällsynta *Lobelia*, *Nuphar intermedium* o. s. v. — På ängar äro allmännast, utom *Gramineæ*, *Achillæa Millefolium*, *Solidago*, *Taraxacum*, *Leontodon autumnalis*, *Euphrasia officinalis*, *Rhinanthus minor*, *Carum Carvi*, *Ranunculus acris* och *auricomus*, *Silene inflata*, *Melandrium diurnum*, *Chamænerion*, *Rubus arcticus*, *Spiræa Ulmaria*, *Trifolium pratense* och *repens* o. s. v. — Åkergräsen äro högst få — kornet, hvilket här mognar på 8 veckor, odlas nästan uteslutande; blott undantagsvis sås något litet råg, hvilket dock ofta ej hinner till mognad; hafra mognar aldrig — neml., utom några mera sällsynta, nästan endast *Galium Aparine* — *infestum*, *Galeopsis Tetrahit* och *versicolor*, *Brassica campestris*, *Spergula arvensis*, *Polygonum Convolvulus*. — Äfven antalet af ruderat- och på odlade ställen förekom-

mande växter är i jemnförelse med mellersta Sveriges obetydligt: dock kvarstå ännu allmänna *Artemisia vulgaris*, *Carduus crispus*, *Crepis tectorum*, *Asperugo*, *Plantago major*, *Anthriscus silvestris*, *Sisymbrium Sophia*, *Erysimum cheiranthoides*, *Capsella*, *Thlaspi arvense*, *Stellaria media*, *Polygonum aviculare*, *Urtica dioica*, *Chenopodium album* och några andra. — Skärgården, hvilken till följe af landets höjning årligen förstoras, har visserligen en egen växtlighet, men dels till följe af det nordliga läget, dels och isynnerhet till följe af vattnets af de många och stora här utfallande elfvarne härrörande ringa sälta, är hafsväxternas antal betydligt förminskadt. De egentliga hafsväxter, som här förekomma, äro endast *Silene maritima*, *Stellaria crassifolia*, *Halianthus*, *Hippophaë*, *Juncus balticus*, *Carex glareosa*, *norvegica*, *Elymus arenarius*, *Aira bottnica*. Föröfrigt finnas här endast i skären åtskilliga arter, hvilka väl ej äro hafsväxter, men för sin fortkomst här uppe tyckas behöfva det mildare hafsklimatet, såsom *Erysimum alpinum*, *Barbarea stricta*, *Sagina nodosa*, *Ribes nigrum*, *R. rubrum* — *silvestre*, *Sedum acre*, *Lythrum*, *Fragaria vesca* m. fl. Den öfriga vegetationen på hafsstränderna utgöres af samma växter, som kring sjöarne, såsom *Pedicularis palustris*, *Caltha*, *Triglochin palustre*, *Alisma*, *Scirpus palustris*, hvartill stundom kommer den sköna *Glyceria pendulina*.

Sålunda äro nu traktens utmärkande växter (d. v. s. de allmännare och vegetationens fysiognomi hufvudsakligen bestämmande) ungefärligen genomgångna. Vi borde nu måhända uppräknat dess mera utmärkta eller rara växter, såsom *Nuphar intermedium*, *Dianthus superbus*, *Rubus castoreus*, *Salix versifolia*, *Calypso*, *Calamagrostis elata* m. fl., samt flera förr ej så långt mot norr anmärkta t. ex. *Lobelia*, *Trifolium hybridum*, *Atriplex hastata*, *Malaxis paludosa*, *Butomus*, *Lemna minor* o. s. v., äfvensom åtskilliga, hvilka man kunde vänta här förekomma, men hvilka af mig ej kunde påträffas och sål. åtminstone kunna räknas bland de sällsyntare, hvaribland *Actæa*, *Geum rivale*, *Listera cordata*, *Carex livida* & *heleonastes*, *Selaginella* och andra *).

*) Härvid bör anmärkas, att åtskilliga växters frånvaro kan härledas från bristen på tjenliga lokaler: så t. ex. saknas alla med löfskog betäckta berg med saftiga sluttningar, hvadan åtskilliga lundväx-

Men för att ej på förhand beröfva den följande förteckningen det lilla intresse, den möjligen kan ega, underlåta vi detta och öfvergå nu genast till uppräknandet af traktens hittills kända *plantæ vasculares*. — Dock vilja vi, innan vi härmed börja, anmärka, att ännu säkerligen åtskilliga arter här finnas fördolda — ännu de sista dagarne af vår vistelse härstädes togos några förut ej anmärkta — då vi blott en sommar gjort excursioner i trakten och de anteckningar, som förr derom funnos, äro högst torftiga.

Synanthereæ. Rich.

Chrysanthemum Leucanthemum L. h. o. d.

Matricaria inodora L. t. a.

Achillæa Millefolium L. a.

Tanacetum vulgare L. h. o. d.

Artemisia vulgaris L. a.

Senecio vulgaris L. r. (Torneå stad.)

Gnaphalium uliginosum L. t. a.

— *silvaticum* L. h. o. d.

Antennaria dioica (L.) c. v. *corymbosa*. a.

Erigeron acris L. t. a.

Solidago Virgaurea L. a.

Centaurea Cyanus L. h. o. d.

Carduus crispus L. a. — Af denna förekommer vid Björkfors blandad med hufvudarten en form med blekröda blommor, analog med *Melandr. diurn.* — *carneum*.

Cirsium arvense (L.) r. (Björkfors.)

— *heterophyllum* (L.) h. o. d.

Mulgedium sibiricum (L.) r. (Kukkola vid Torneå elf — ett par ex.: Frist. & Björnstr.)

Sonchus arvensis L. r. (Espinära by.)

— *oleraceus* L. h. o. d.

Lapsana communis L. (forma pubescens.) r. (Björkfors bland säd.)

Crepis tectorum L. t. a.

Hieracium murorum L. a.

— *cæsiun* Fr. t. a.

— *vulgatum* Fr. t. a.

— *rigidum* Hn. r. (Björkfors vid Korpikelf.)

— *tridentatum* Fr. h. o. d.

— *gothicum* Fr. r. (med *H. rigidum*.)

ter, som älska större fuktighet, såsom *Mulgedium alpinum*, *Actæa*, *Circæa alpina* troligen alldeles saknas.

- Hieracium umbellatum* L. t. a.
Taraxacum officinale Weber. a.
Leontodon autumnalis L. a.

Valerianæ. Fr.

- Valeriana sambucifolia* Mik. t. a.
 (Obs. *V. officinalis* ingenstädes).

Rubiaceæ. Juss.

- Galium uliginosum* L. h. o. d.
 — *palustre* L. a.
 — *trifidum* L. t. a. (Växte på nyupplade myror vid Björkfors såsom ogräs bland säden.)
 — *Aparine* L. — *infestum* (W. K.) a.

Caprifoliaceæ. Juss.

- Linnæa borealis* L. a.

Campanulaceæ. Juss.

- Campanula rotundifolia* L. h. o. d.

Lobeliaceæ. Juss.

- Lobelia Dortmanna* L. r. (Gäddträsk.)

Boragineæ. Juss.

- Myosotis lingulata* Schltz. t. a.
 — *arvensis* L. t. a.
 [*Echinospermum Lappula* (L.) r. (Björkfors bland rysk säd.)]
Asperugo procumbens L. t. a.

Labiatæ. Juss.

- Scutellaria galericulata* L. t. a.
Galeopsis Tetrahit L. c. v. *pallente*. a.
 — *versicolor* Curt. a.

Menyantheæ. Mart.

- Menyanthes trifoliata* L. a.

Personatæ. L.

- Linaria vulgaris* r. (Björkfors; Sangis.)
Veronica longifolia L. h. o. d., isynnerhet utmed Torneå-Sangis- och Calix-elfvar.
 — *serpyllifolia* L. r. (Sågs blott vid Haparanda, men finnes trol. flerstädes.)
 — *scutellata* L. t. a.
Limosella aquatica L. t. a.
Euphrasia officinalis L. a.

- Rhinanthus minor* Ehrh. a.
Pedicularis palustris L. a.
Melampyrum pratense L. a.
 — *silvaticum* L. t. a.

Lentibulariæ. Rich.

- Utricularia intermedia* Hayne. h. o. d. (Till följe af den starka värmen ymnigt blommande.)
Pinguicula vulgaris L. t. a.

Primulaceæ. Juss.

- Lysimachia thyrsiflora* L. t. a.
Trientalis europæa. L. a.

Plantagineæ. Juss.

- Plantago major* L. a.

Frangulaceæ. Endl.

- Rhamnus Frangula* L. r. (Vid Gäddträsk.)

Umbelliferæ. Juss.

- Anthriscus silvestris* (L.) t. a.
Angelica silvestris L. t. a.
Peucedanum palustre (L.) h. o. d.
Cicuta virosa L. t. a. — Var. *tenuifolia* r. (Salminanti.)
Carum Carvi L. t. a.

Nymphæaceæ. DC.

- Nymphæa alba* L. t. a.
Nuphar luteum (L.) a.
 — *intermedium* Ledeb. r. (Ymnig i Gäddträsk och förmodl. andra sjöar i trakten — varierar visserligen till blommornas storlek och bladskäftets form, men torde, till dess karaktererna af den bredare utskärningen mellan bladflikarne, den färade frukten m. m. visats ej vara konstanta, böra anses såsom egen art, hvartill äfven dess egna geografiska utbredning synes berättiga.)

Ranunculaceæ. Juss.

- Ranunculus repens* L. a.
 — *acris* L. a.
 — *auricomus* L. t. a.
 — *lapponicus* L. t. a. (Uppgifves i Hns Flora blomma i Augusti, ehuru den redan i medlet af Juni här stod i fullt flor.)
 — *Flammula* L. t. a.
 — *reptans* L. a.

- Batrachium peltatum* Fr. h. o. d. i Korpik- och Sangis-elf.
Thalictrum rariflorum Fr. r. (Vid Torneå-elf: Hartmans
 Fl. — Ett och annat exemplar, hvilket måhända hör
 hit, togs visserligen, men åtminstone sågs den ingenstä-
 des ymnigt.)
 — *flavum* L. a. under flera former.
 — *simplex* L. h. o. d.
Caltha palustris L. a.
Trollius europæus L. t. a.

Cruciferae. Juss.

- Brassica campestris* L. a.
Sinapis arvensis L. r. (Björkfors; Näsby.)
Erysimum alpinum (Sm.) h. o. d. i skärgården samt vid
 Torneå, men alltid högst sparsam.
 — *cheiranthoides* L. a.
Sisymbrium Sophia L. t. a.
Cardamine pratensis L. t. a.
Barbarea stricta Fr. h. o. d. i skärgården.
Nasturtium palustre L. t. a.
 [*Neslia paniculata* (L.) r. (Björkfors bland säd från Ryss-
 land.)]
Capsella Bursa pastoris (L.) a.
Thlaspi arvense L. a.
Camelina silvestris Fr. r. (Björkfors.)
Subularia aquatica L. h. o. d.

Gruinales. L.

- Geranium silvaticum* L. t. a. (Omkring Haparanda mycket
 varierande.)
Ovalis Acetosella. L. h. o. d.

Violarieae. DC.

- Viola tricolor* L. — *arvensis* (Murr.) h. o. d.
 — *canina* L. — *montana* (L.) h. o. d.
 — *suecica* Fr. a.
 — *palustris* L. t. a.

Droseraceae. DC.

- Parnassia palustris* L. t. a.
Drosera rotundifolia L. a.
 — *longifolia* L. a.
 — **obovata* Koch. r. (Nilsmyran vid Björkfors.)

Silenaceae. A. Br.

- Silene inflata* L. t. a.
 — *maritima* With. r. (Qvarnön i Calix skärg.; Hapa-
 randa skärg.)

Melandrium diurnum (Sibth.) a.

Viscaria alpina (L.) r. (Reckforsen vid Calix elf, ett enda ex.)

Dianthus superbus L. r. (Torneå.)

Alsinaceæ. Bartl.

Stellaria nemorum L. h. o. d.

— *media* With. a.

— *graminea* L. a.

— *crassifolia* Ehrh. r. (Vid hafsstranden till höger om Sangiselfs utlopp.)

— *crassifol.* — *paludosa* Læst. r. (Ångsmark till venter om vägen halfvägs mellan Sangis och Lappbäcken — ej långt från hufvudarten.)

— *longifolia* Fr. t. a.

Cerastium vulgatum (L.) a.

Halianthus peploides (L.) r. (Haparanda skärg. Frist. & Björnstr.)

Sagina nodosa L. r. (Hällskär i Calix skärg.)

— *procumbens* L. t. a.

Spergula arvensis L. a.

Lepigonum rubrum (L.) r. (Neder-Calix på "Fisket.")

Elatineæ. Juss.

Elatine Hydropiper L. } r. (Torneå enl. Hartm. Flora.)

— *triandra* Schk. }

Ribesiaceæ. Reich.

Ribes nigrum L. r. (Torneå skärg.; Hartm. Flora.)

— *rubrum* L. — *silvestre* M. K. r. (Svartskär och trol. andra ställen i skärg.)

Crassulaceæ. Juss.

Sedum acre L. r. (Svartskär; Hällskär).

Lythrarieæ. Juss.

Lythrum Salicaria L. r. (Torneå: Læst.; Salminanti.)

Onagrariæ. Juss.

Chamænerion angustifolium (L.) — En varietet med alldeles snöhvita blommor fans teml. ymnigt på skär utanför Salminanti.

Epilobium palustre L. a.

Halorrhageæ. Br.

Myriophyllum alterniflorum DC. h. o. d. utefter Sangis-elf.

Hippuris vulgaris L. t. a.

Pomaceæ. L.*Sorbus Aucuparia* L. t. a.**Senticosæ. L.***Rosa cinnamomea* L. h. o. d. utefter Torneå- och Calix-elfvar. Saknar nästan h. o. h. taggar; uppför Torneå-elf lär den växa vild med fyllda blommor.*Alchemilla vulgaris* L. r. (Torneå.)*Rubus idæus* L. a.— *saxatilis* S. t. a.— *castoreus* (Læst.) r. (Björkfors, på tufvor i Nilsmyran; Gäddträsk. Denna växt, hvilken vanligen anses stå *R. arcticus* närmast ("till örten knappt skiljbar": Hn) står, att dömma efter ex. härifrån, onekligen närmare *R. saxatilis* (från *R. arct.* skiljes den lättast genom de egna blommorna, äfvensom bladen, som hos *arct.* äro trubbigt, hos *cast.* hvasst sågade.) Då emellertid former lära finnas, hvilka mer närma sig den förra, blir man lätt frestad att anse den för en hybrid mellan begge, hvilket måhända vinner stöd deraf, att den mera sällan sätter frukt — här kunde oaktadt noggrant sökande ingen enda anträffas.)— *arcticus* L. a.— *Chamæmorus* L. a.*Fragaria vesca* L. r. (Ängesörn och andra hafsöar.)*Comarum palustre* L. a.*Potentilla anserina* L. r. (Torneå stad; Neder-Calix.)— *argentea* L. h. o. d.— *Tormentilla* L. h. o. d.*Spiræa Ulmaria* L. a.**Drupaceæ. L.***Cerasus Padus* (L.) h. o. d.**Papilionaceæ. L.***Lathyrus palustris* L. t. a.*Vicia hirsuta* (L.) r. (Björkfors.)— *Cracca* L. a.— *sativa* r. (Björkfors; Neder-Calix.)*Astragalus alpinus* L. r. (Öfver-Calix, ymnig flest. vid elfven).*Trifolium pratense* L. a.— *hybridum* L. r. (Björkfors.)— *repens* L. a.**Ericineæ. Juss.***Vaccinium uliginosum* L. a.

- Vaccinium Myrtillos* L. a.
 — *Vitis idæa* L. a.
 — *Oxycoccus* L. t. a.
Arctostaphylos officinalis Wimm. a.
Andromeda polifolia L. a.
Calluna vulgaris (L.) a.
Ledum palustre L. a.
Chimaphila uniflora (L.) r. (Svartskär.)
Pyrola rotundifolia L. h. o. d.
 — *minor* L. t. a.
 — *secunda* L. t. a.

***Empetreae.* Nutall.**

- Empetrum nigrum* L. a.

***Portulacaceae.* Juss.**

- Montia fontana*. L. t. a.

***Polygoneae.* Juss.**

- Polygonum viviparum* L. a.
 — *lapathifolium* L. t. a.
 — *aviculare* L. a.
 — *Convolvulus* L. t. a.
Rumex domesticus Hn. h. o. d.
 — *Hippolapathum* Fr. t. a.
 — *Acetosa* L. a.
 — *Acetosella* L. a.

***Elæagneae.* Br.**

- Hippophaë rhamnoides* L. r. (Haparanda skärg.: Frist.
 & Björnstr.)

***Urticaceae.* Juss.**

- Urtica dioica* L. a.
 (*U. urens* ej sedd.)

***Chenopodiaceae.* Juss.**

- Atriplex hastata* L. r. (Haparanda, vid elfven).
Chenopodium album a.

***Salicineae.* Rich.**

- Populus tremula* L. a.
Salix pentandra L. t. a. (oftast träd.)
 — *amygdalina* L. r. (Neder-Torneå: Hartm. Fl.)
 — *Lapponum* L. a.
 — *capræa* L. a.
 — *cinerea* L. t. a.

Salix aurita L. t. a.

- *laurina* Sm.? Vid Grellsbyn i Öfver-Calix s:n togos bladexemplar af en till utseendet ganska egen *Salix*, hvilka fullkomligt öfverensstämma med den här i Bot. trädg. odlade *laurina*, men dock, såsom sterila, ej kunna med säkerhet tilläggas densamma.
- *phylicifolia* L. a. i otaliga former, t. ex. smal- och bred-bladig, med ludna och glatta kapsler o. s. v.
- *nigricans* Sm. h. o. d. (Då denna art här är ganska sparsam, den förra deremot ytterst allmän, kan man äfven deraf sluta, att *S. phylicifolia*, om hvilken det i Linnés Fl. Su. heter: "Habitat in pratis Westrobothniæ," är densamma som den, hvilken så nu benämnes.)
- *depressa* L. t. a.
- *versifolia* Wg. r. (Björkfors, i Nilsmýran.)
- *myrtilloides* L. t. a.

Betulineæ. Rich.

Betula verrucosa Ehrh. a.

- *glutinosa* Wallr. a.
  - *intermedia* Thom. enl. Larssons Monogr. r. (Mellan Seivitz och Nikkala ggdr. — Synes vara en god art.)
  - *nana* L. a.
- Alnus barbata* C. A. M. t. a.

- *incana* Willd. a. — Af dessa "arter," hvilka här utan gräns tyckas sammanflyta, förekomma otaliga former. Den utmärktaste bland dessa är *A. incana* β *hirsuta* Ledeb. (" β *hirsuta*: foliis ellipticis v. suborbiculatis plerumque obtusis utrinque plus minus dense pubescenti-tomentosis v. subsericeis. — *A. hirsuta* Turcz. Cat. Baikal. № 1064:" Ledeb. Fl. Ross. vol. III, p. 656.), hvilken för sina tjockt gråludna, breda och trubbiga blad utmärkta var. ymnigt fans växande på Qvarnön i Calix yttre skärg. och äfven torde förekomma på andra hafsöar.

Myricæ. L.

Myrica Gale L. h. o. d. ("allmän": Læst.)

Coniferae. Juss.

Pinus silvestris L. a.

Abies excelsa DC. a.

Juniperus communis L. a. — Var. *nana* r. (Holmar i Harparanda skärg.: Björnstr.)

Equisetacea DC.

Equisetum arvense L. a.

- Equisetum silvaticum* L. a.
 — *palustre* L. t. a.
 — *fluviale* L. t. a.
 — *variegatum* All. h. o. d.

Callitrichineæ. Lk.

- Callitriche verna* L. a.

Characeæ. Reich.

- Nitella flexilis* (L.) r. (Torneå, i elfven. — Kan dock ej med säkerhet bestämmas.)

Orchideæ. Juss.

- Orchis maculata* L. h. o. d.
 — *incarnata* L. r. (Björkfors, vid Nilsmyran.)
Coeloglossum viride (L.) r. (Nära Forsbyn vid Calix-elf.)
Malaxis paludosa (L.) r. (Björkfors, i Nilsmyran.)
Corallorrhiza innata R. Br. h. o. d., men alltid ytterst sparsam.
Calypso borealis Salisb. r. (Lär af Kand. Björkén vara tagen omkring 1 mil uppför Calix-elf, men närmare underrättelse om stället saknas.)

Liliaceæ. Juss.

- Convallaria majalis* L. h. o. d. (Äfven vid Öfver-Calix.)
Majanthemum bifolium (L.) a.
Paris quadrifolia L. h. o. d.

Alismaceæ. DC.

- Butomus umbellatus* L. h. o. d. i Sangiself. — Denna art torde här aldrig komma till blomning, då den oaktadt den ovanligt starka sommarvärmens ej förmådde utveckla annat än små blomknoppar. Inom Sverige är den ej förr anmärkt norr om Medelpad, hvaremot den på finska sidan är funnen upp till Kemi. Troligt är sal., att den från Finland utbredd sig hit och vidare nedåt Norrbotten (vid Luleå har Stud. J. Waldenström funnit den ymnigt blommande). Förmodligen höra de af Prosten Læstadius i Bot. Not. 1856 p. 83—4 omnämnda bladen af *Scirpus lacustris* äfven hit.

- Alisma Plantago* L. t. a.

- Sagittaria sagittifolia* L. — *tenuior* t. a. Denna, såsom det tyckes, för nordliga Sverige egendomliga varietet synes så utmärkt, att man lätt vore frestad att anse den för egen art, om ej det egentliga, från bladen hemtade, kännetecknet vore så föränderligt. Sådan den här uteslutande förekommer: flere fot lång, med de äldre

(alldeles enkla) bladen ända till 7 tum långa och tumsbreda, samt de yngre (med korta sidofilkar försedda) ej fullt så långa, men ofta öfver 2 tum breda — och således ej förtjenande namnet *tenuior* — äfvensom med enklare blomställning, är ej otroligt, det den är identisk med *S. alpina* Willd. eller *S. natans* Mich. (hvilka, att dömma efter beskrifningarne, ej tyckas vara tillräckligt skiljda). Den rekommenderas till nogare undersökning, för att möjligen påfinna några mer egendomliga och konstanta kännemärken, då dess geografiska utbredning tyckes häntyda på något eget.

Triglochin palustre L. a.

Juncaceæ. DC.

Juncus balticus Willd. r. (Haparanda skärg.: Frist. & Björnst.; Qvarnön i Calix skärg. — trol. flerstädes.)

— *filiformis* L. a.

— *alpinus* L. t. a.

— *compressus* Jacq. r. (Torneå stad.)

— *bufonius* L. t. a.

— *stygius* L. h. o. d.

Luzula pilosa (L.) a.

— *multiflora* (Ehrh.) a.

— *pallescens* Wg. t. a.

Aroideæ. Juss.

Calla palustris L. a.

Lemna minor L. r. (Ett stycke till höger om Sangiselfs utlopp, i gölar nära stranden.)

— *trisulca* L. r. (med föreg.)

Potamogetoneæ. Fr.

Potamogeton natans L. t. a.

— *rufescens* Schrad. t. a.

— *gramineus* L.? sågs steril i Recktjärf.

— *perfoliatus* L. a.

Typhaceæ. Juss.

Sparganium simplex L. a.

— *affine* Schnitzl. t. a. — Hade i sjöar, t. ex.

Gäddträsk, bladen flera fot långa, knappt 2 linier breda, och liknade då mycket *S. natans*.

— *minimum* Fr. t. a.

Cyperaceæ. Juss.

Scirpus lacustris L. t. a.

— *cæspitosus* L. a.

- Scirpus palustris* L. a.
 — *pauciflorus* Lightf. r. (Seivitz gästg., vid hafsstranden.)
 — *acicularis* L. h. o. d.
- Eriophorum angustifolium* Roth. c. v. *elatori*. a.
 — *gracile* Koch. h. o. d.
 — *vaginatum* L. a.
 — *capitatum* Host. r. (Öfver-Calix, vid elfstranden.)
 — *alpinum* L. t. a.
- Carex vesicaria* L. t. a.
 — *ampullacea* Good. a.
 — *filiformis* L. h. o. d.
 — *globularis* L. a.
 — *sparsiflora* (Wg.) t. a.
 (Obs. *C. panicea* saknas.)
 — *limosa* L. t. a.
 — *irrigua* (Wg.) a.
 — *cæpitosa* L. t. a.
 — *acuta* L. a.
 — *aquatilis* Wg. a.
 — — *epigejos* Læst. r. (Seivitz gästg., vid hafsstranden.)
 — *vulgaris* Fr. a.
 — *juncella* (Fr.) h. o. d.
 — *elytroides* Fr. r. (Torneå: Læst.).
 — *canescens* L. a.
 — *vitis* Fr. a.
 — *stellulata* Good. h. o. d.
 — *loliacea* L. h. o. d.
 — *tenella* Schk. t. a.
 — *glareosa* Wg. t. a. utefter hafskusten.
 — *norvegica* Willd. h. o. d. utefter hafskusten.
 — *teretiuscula* Good. r. (Kärr omkr. $\frac{1}{2}$ bortom Sangis åt Lappbäcken.)
 — *chordorhiza* Ehrh. t. a.
 — *helvola* Blytt. Denna ej förr i Sverige urskiljda art tyckes derstädes ej vara sällsynt. Utom från denna trakt, der den ymnigt förekommer i kärr mellan Sangis och Lappbäcken i sällskap med *C. teretiuscula*, har förf. sett exemplar från Tveta s:n i Södermanland (*C. P. Læst.*), Isbladskärret vid Stockholm (*N. C. Kindberg*) samt möjligen några andra ställen. Den benämnes oftast *C. canesc.* — *robustior* Bl., hvilken var dock enl. *Herb. Norm.* är något helt annat, utom det att namnet för denna art är högst opassande. Exemplar från Dovrefjäll (hvilka dock sins emellan äro något olika) afvika i intet från de från dessa ställen, om ej med de något

mer närmade axens obetydligt mörkare färg, hvilket väl kan tillskrifvas växestället i fjällen. — Den anses vanl. stå närmast *C. microstachya*, hvilken den onekligen till habitus ganska mycket liknar, men är dock sannolikt *C. canescens* närmare och mellan dessa arter en slags mellanform. Växande har den t. o. m. tycke af *C. norvegica* och *elongata*. Den afviker från *C. canescens* genom sina aflånga, mera närmade och tilltryckta småax och spetsigare frukter samt fjällens och till följe deraf hela axets gulbruna färg, hvilken färg bladen äfven vid torkning tyckas vilja antaga o. s. v.; från *C. microstachya* genom mera tufvadt växtsätt, bredare (nära 2 lin.) blad, de nästan likformiga småaxen m. m. — Ehuru genom habitus ganska utmärkt torde den och dess arträtt dock behöfva vidare granskning i naturen.

— *dioica* L. a.

— *pauciflora* Lightf. t. a.

Gramineæ. Juss.

Triticum repens L. a.

— *caninum* L. r. (Qvarnön i Calix skärg.; Salmi-
nanti — måhända flerest. i skärg.)

Elymus arenarius L. h. o. d. i skärg.; äfvensom utefter San-
gis- och Calix-elfvar.

Lolium perenne L. t. (Bondersbyn vid Calix elf.)

Festuca pratensis Huds. r. (Haparanda: Læst.; Torneå.)

— *rubra* L. a. — Af denna art anmärktes en utmärkt
varietet, hvilken förtjenar namnet *multiflora*. Den ut-
märker sig genom högre växt, mång- (oftast 10-)blom-
miga, blekgröna, smäludna småax, platta, ett par lin.
breda rotblad. Den förekom på ängsmark vid Björk-
fors nedåt Korpikelf, der den bildade mycket täta tuf-
vor. Är dock måhända identisk med β *squarrosa*.
Hartm. Fl.

— *ovina* L. a.

Bromus secalinus L. h. o. d.

— *arvensis* L. r. (Björkfors.)

Poa pratensis L. a.

— *trivialis* L. t. a.

— *nemoralis* L. h. o. d.

— *annua* L. a.

Glyceria pendulina Læst. r. (Torneå elf; på hafsstranden
vid Salminanti och Seivitz ggd, isynnerhet på sednare
stället ymnig. — Blir på hafsstranden, tydligen emedan
den der ej är underkastad elfvens stigande och fallande,
mera upprät, med stadigare strå, bredare och styfvare
blad samt har, isynnerhet före blomningen, ett ganska

- eget utseende. Är då måhända någon bland de många af Ruprecht uppställda nya arterna.)
- Glyceria distans* Wg. h. o. d. i många former. — Var. *pulvinata* vid Torneåelf.
- Enodium coeruleum* (L.) h. o. d.
- Aira bottnica* Wg. h. o. d. på de yttre skären.
- *cæspitosa* L. a.
- *flexuosa* L. a.
- Melica nutans* L. r. (Svartskär.)
- Phragmites communis* Trin. t. a.
- Calamagrostis phragmitoides* Hn. t. a.
- *elata* (Blytt.) h. o. d. vid Sangis- och Korpikelfvar.
- *neglecta* Ehrh. a.
- *lapponica* (Wg.) t. a. — Var. *opima* vid Björkfors.
- Agrostis spica venti* L. r. (Björkfors; Nikkala ggd.)
- *stolonifera* L. t. a.
- *vulgaris* With. a.
- Milium effusum* L. h. o. d.
- Alopecurus pratensis* L. (enl. Læst.)
- *nigricans* Horn. r. (Torneå, vid elfven.)
- *geniculatus* L. a.
- Phleum pratense* L. a.
- *alpinum* L. t. a.
- Digraphis arundinacea* (L.) t. a.
- Hierochloa borealis* (Schrad.) h. o. d.
- Anthoxanthum odoratum* L. t. a.
- Nardus stricta* L. h. o. d.

Polypodiaceæ. R. Br.

- Polypodium Phegopteris* L. h. o. d.
- *Dryopteris* L. a.
- Aspidium spinulosum* Sw. t. a.
- Asplenium Filix femina* (L.) a.

Ophioglosseæ. R. Br.

- Botrychium Lunaria* (L.) r. (Forsbyn vid Calix elf.)
- *matricarioides* Willd. r. (Haparanda sparsam: Frist. & Björnstr.)

Marsileaceæ. R. Br.

- Isoetes lacustris* h. o. d.

Lycopodiaceæ. Sw.

- Lycopodium complanatum* L. a.
- *clavatum* L. h. o. d.
- *annotinum* L. a.
- *Selago* L. h. o. d.

Under nedresan anmärktes under de korta uppehåll, fartyget vid stationerna gjorde, några växter, såsom vid Piteå de söderifrån mötande *Lappa minor* DC., *Veronica officinalis* L., *Euphrasia parviflora* Fr., *Botrychium matricarioides* W., ävensom den besynnerligt nog förut under sommaren ej sedda *Selaginella*; vid Skellefteå *Ribes rubrum* L. och *Carex flava* L.; vid Sundsvall en mängd barlastväxter, hvaribland den exotiska *Petunia violacea* Lindl. I Hudiksvall samlades *Coronopus didyma* Sm., likaledes införd med barlast, såsom äfven åtskilliga bekanta och obekanta föremål, hvilka Gefles "hortus botanicus", Brobänken, hade att erbjuda. Slutligen togs i Stockholm vid Kungsholmsbron en äfven förledet är derstädes sedd, för sin ovanliga storlek (bladen nära $\frac{1}{2}$ tum i diameter) utmärkt form af *Lemna polyrrhiza* L.

Litteratur-öfversigt.

Plantes Vasculaires des Pyrénées Principales par JOH. EM. ZETTERSTEDT. Montpellier, Boehm 1857. LVII et 330 pag. 8:o.

Under denna titel meddelar förf. resultaterna af sina forskningar under ett 4 månader långt vistande i dessa fjälltrakter, hvilkas egendömliga och intressanta vegetation ända sedan Clusii dagar ditlockat en stor mängd af botanister från alla Europas länder, bland hvilka vi märka flera af den Syd-Europeiska florans skarpsyntaste forskare. Några tyckas t. o. m. hafva egnat hela sitt lif åt dessa trakters noggranna undersökning för att sedan kunna lemna en fullständig skildring af deras flora; sådant är t. ex. förhållandet med Bubani och Philippi, af hvilken sednare, sedan lång tid boende i Central-Pyreneerna, första delen af en flora öfver dessa trakter redan utkommit.

Då vi nu skola lemna en öfversigt af detta arbete, kunna vi naturligtvis ej inlåta oss i en närmare granskning af artbestämningarne, afgöra huruvida förf. lyckats uttömma detta rika ämnes innehåll eller om förf. begagnat alla de hjälpmedel, som föregående botanisters forskningar i dessa trakter erbjuda o. s. v.; utan vi nödgas uteslutande sysselsätta oss med den inledning, som förf. förutskickat sin förteckning på de för honom bekanta arterna. Men då äfven detta skulle upptaga för stor del af vårt inskränkta utrymme, måste vi åtnöja oss med att endast anföra, det förf. i sitt första kap. i korthet framställer sitt florumrådes begräns-

ning samt dess fysikaliska, geognostiska och klimateriska beskaffenhet, att han i det andra lemnar en förteckning på de viktigaste botaniska resor, som här blifvit företagna, äfvensom en mera detaljerad skildring af sina egna vandringar under sommaren 1856, samt i det tredje uppräknar de arter, som äro egendomliga för de 4 regioner, i hvilka Central-Pyreneerna indelas, neml. *regio frigida* (3400—2700 metr.), *alpina* (2700—1700 m.), *subalpina* (1700—1000 m.) och *valles profunda* (1000—500 metr.).

I det fjerde kapitlet öfvergår förf. till en jemnförelse mellan Central-Pyreneernas och de Skandinaviska fjällens vegetation. Sedan en kort skildring lemnats af Lapplands klimat och dess vegetations fysiognomi, meddelas en komparativ förteckning på de arter, som äro gemensamma för dessa orter, Schweitz's och Tyrolens fjäll, samt som saknas å ena eller andra stället o. s. v., hvarjemte anföres den olikhet, som råder i afseende på deras förekomst i de särskilda regionerna. Resultatet af dessa växtstatistiska beräkningar blir den, att de artrikaste familjerna i Centr.-Pyreneerna äro *Synanthereæ*, *Gramineæ*, *Papilionaceæ*, *Cruciferæ*, *Labiata*, *Umbelliferæ*, *Cyperaceæ*, *Ranunculaceæ*, *Personatæ*, och *Rosaceæ*, men deremot i Lappland *Cyperaceæ*, *Gramineæ*, *Synanthereæ*, *Cruciferæ*, *Alsinaceæ*, *Ranunculaceæ*, *Juncaceæ*, *Rosaceæ*, *Salicineæ*, *Filices*, *Personatæ* och *Ericineæ*. De i anseende till både arternas och individernas antal viktigaste släktena äro i Pyreneerna *Ranunculus*, *Arenaria*, *Potentilla*, *Saxifraga*, *Primula*, *Androsace*, *Gentiana*, *Veronica*, *Carex* och *Poa* samt i lägre trakter *Trifolium* och *Sedum*: i Skandnaviens fjäll åter *Carex*, *Salix*, *Ranunculus*, *Draba*, *Saxifraga*, *Pedicularis*, *Juncus*, *Luzula* och *Poa*.

Största olikheten mellan Pyreneernas och Skandinaviska fjällens vegetation möter oss i fam. *Papilionaceæ*, *Labiata*, *Umbelliferæ* och *Liliaceæ*, hvilka så till arter som individer äro talrika på det förra, men blott sparsamt representeras på det sednare stället. De fam., som deremot äro mera utmärkande i nordn, äro *Cyperaceæ*, *Salicineæ* och *Ericineæ* äfvensom på visst sätt *Betulineæ* och *Coniferæ*. Hvad särskildt *Carices* beträffar, äro de visserligen ej egentligen fattiga i Pyreneerna (56 arter), men den bestämda skilnaden visar sig dock, att de der aldrig äro allmänna eller intaga större sträckor utan alltid äro spridda. Ett likartadt förhållande eger äfven rum med släktet *Salix*. Hvad *Rosaceæ* angår, äro de visserligen i Lappland ej ens hälften så artrika som i Pyreneerna, men isynnerhet genom mängden af individer af *Rubus arcticus* och *Chamaemorus* spela de dock en viktigare rol. — Antalet af de arter, som

förf. har sig bekanta från Central-Pyreneerna, utgör 1464 och från Lappland 641.

Vi hafva nu lemnat en sammanträngd framställning af förf:s inledning till sin flora öfver dessa trakter. Vi inskränka oss för öfrigt till att blott nämna, det vår *Leontodon auctumnalis* β *Taraxaci* af förf. anses för synonym med den af alla Syd-Europeiska botanister såsom egen art erkända *Leontodon pyrenaicus* Gouan, att namnet *Draba brachycarpa* Zett. förbytes i *D. curtisiliqua*, då Nutall förut beskrifvit en Amerikansk art under det förra namnet, att *Poa stricta* Lindeb. enligt Blytt är identisk med *P. stenantha* Fisch. samt att förf. i detta sitt arbete uppställer en ny art, *Poa setifolia*. Då denna sednare beskrifves försedd med en visserligen kort, men dock tydlig borst, kan den ingalunda tillhöra detta slägte och icke ens gruppen *Poëæ*, utan är utan tvifvel en *Festuca*, i hvilket slägte finnes en hel afdelning, hvars arter så till habitus likna *Poëæ*, att en art t. o. m. kallas *F. poëiformis*.

Th. Fr.

Personal-Notiser.

Till Ledamot af Kgl. Vetenskaps-Akademien har Professor *M. N. Blytt* i Christiania blifvit utvald.

— Såsom sökande till en adjunktur i Natural-historia vid Hudiksvalls läroverk hafva anmält sig Magistrarne *K. J. Lönnroth* och *J. A. Wiström*.

Strödda Underrättelser.

Ett i botaniskt afseende högst intressant fynd har enligt meddelande af Doct. *J. Lange* under den förflutna sommaren egt rum i Danmark, i det Cand. *Rostrup* på botten af en torfmosse påträffat en mängd nötter af *Trapa natans*. Detta fynd är så mycket märkvärdigare, som man förut ej vetat, att denna växt någonsin förekommit i Danmark. Den har således säkerligen liksom tallen för lång tid sedan upphört att här växa, under det den i Sverige några århundraden fortfor att förekomma, till dess äfven här samma öde drabbade den. Genom detta fynd erhåller man sålunda ett nytt bidrag till kändedomen om de förändringar, som småningom och nästan omärkligt försiggå inom växtverlden.

— En för Botanikens studium vid Elementar-läroverken intresserad person har anhållit, att N:o 83 af tidn. "Upsala-Posten" skulle få medfölja detta N:r, då i den förekommer en recension af den för ej länge sedan utkomna *Praktisk Handbok i Botanik* af *C. F. Nyman*, ett arbete, till hvilket vi sjelfve med det snaraste skola återkomma.